Տարաթ 8 Յունիսի № 22 — 1874 — Տարաթ 8 Յունիսի № 22

Յուպրիա վիճակով սրնիկէ յայտարարութիւն տպագրել տալ ցանկացողը պէտք է 10 մինչև տառերի համար վճարէ 1 կոպէկ։ Յայտարարութիւնները ընդունւում են հայերէն և օտար լեզուներով։

ՄԵՂՈՒ
ՀԱՅԱՍՏԱՆ
ԿՐԻԳԻՐ
ԿԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Ժէ ՏԱՐԻ — Ժէ ՏԱՐԻ

Հրատարակվում է ամեն չարաթ օր մի քանի։ Տարեկան բաժանորդագրութեան գինն է 7 ռ։ Բաժանորդագրել կարելի է խմբագրատանը (Ս. Կարապետի տանը) և Համ. Էնֆիանճեանցի խանութում։

Խմբագրութիւնս յուշիսի մէկից կրնդունէ բացի տարեկանից նաև կիսամեայ բաժանորդագրութիւն։ Վերջինի գինն է 4 ռ.

Խմբագրութիւնս խնդրում է, որ Մեղուի այս տարուան բաժանորդագրութեան գինը մինչև այժմ չվճարողանձինք բարեհաճեն չուշացնել այն խմբագրութեանս։

Թիֆլիս 8-ին Յունիսի։

Ամեն զարգացող հասարակութիւն համ ժողովրդ ըդ իր զարգացման ընթացքում պիտի հաւատարակշռութիւն պահպանէ իր նիւթական (արհեստների և վաճառականութեան) և մտաւոր ու բարոյական գործունեան մէջ։ Սորա մէջ է կայանում իսկական նորա բարօրութիւնը։ Այս երկու ժամերի միմեանց համապատասխանի դիրքը պահանջում է մարդուս էութիւնը։

Այս կանոնաւոր ընթացքին հակառակ է վարդապետել Մշակը իր 16 համարում «Այնից պիտի սկսէինք» յօդուածով, որով նա ձգտում է համոզելու Հայերին, որ կօշկակարութիւնից ու դերձակութիւնից պիտի սկսէին և ոչ ուսումից ու գիտութիւնից, որոնք չեն ապահովում մարդոց կեանքը վայելչապէս Հայոց մէջ, մանաւանդ, որ ուսումն ու գիտութիւնն իրանք բռնկանում են իրանց մէջ այնքան բաւականութիւն և մխիթարութիւն, որքան հասարակութիւնն երբէք կարող չեն տալ։

Նա միանգամ յորդորից ճնռանելին, որ իրանց որդոց Ներսէսեան դպրոց չըխրկեն, միւս անգամ յորդորից բարերարներին իրանց նուիրարերութիւնը դադարեցնել և այժմ ահա՝ ի լուսոյ ածնային, վերոյիշեալ գաղափարն է քարոզում։ Բայց ծանօթ է որ մշակը արհեստների կատարելագործութեան պատմութեան հետ։ Սա չէ որ ուսման և գիտութեանց պատուէր՝ սոցա սրած գիւտերի որգասիք կարող է որ ոք լինել ազգի մէջ ցոյց տալ արհեստների զարգացումն, առանց գիտութեան զարգացման գիտութիւնն չէն միթէ մարդուս սահմռկազդեցիկ ընդհանրութիւնը զարգացնող։ Միթէ այս էս անհատական և անյայտ Մշակին Այսպիսի խոկ գաղափարները սառն մտածողութեան ծառնդ չեն։ Այսպիսի մի խորհ գաղափար յայտնելով, յարձակվում է Մշակը Հայ հասարակութեանց վերայ կսկծալով արանց խաւար, կիսավայրենի, խաբեբայ, խարդախ և այլն, որովհետև նորա չեն համակրում իրանց (որ՞նց)։ Ի՞նչ համակրութիւն կարելի է զգալ դէպի մի հասարակական գործակատար, որ ամեն քայլափոխում հասկական ժողովը է քարոզում։ Այսպէս Մշակը, որ իր 16 համարում ասում է թէ կօշկարութիւնից և դերձակութիւնից պիտի սկսէինք, իր 17 համարի մէջ խօսում է Հայերի կոչման համար Ասիայի մէջ։ Այստեղ Հայերին համարում է միայն ընդունակ լոյս և գիտութիւն տարածելու Ասիական ազգերի մէջ, Հայերին համարում է կոչված մարդկութեան նշանաւոր մասի մէջ լուսաւորութեան առաքեալներ պաշտօնի պատճառով և այս ինչով, կօշկակարութեամբ և դերձակութեամբ. անհաս միտք։ Առաջնորդող յօդուածները աւելի խորը մտածմանց կարօտ են։

Եթէ հասարակութեանց մէջ սիրաշնորող ձգտումն կը լինի դէպի արհեստներն ու վաճառականութիւնն, որոնք նորա նիւթական բարօրութեան աղբիւրներն են, այդպիսի հասարակութիւնը հակում են միշտ դէպի զբաղմունքութիւն, դէպի գործարանութիւն և շահագործութիւն, որ հասարակութեանց բարոյական անկման առիթ են լինում. սրան վկայ են բազմաթիւ օրինակները մարդկութեան պատմութեան մէջ, այլ հարկաւոր է նիւթական բարօրութեան (արհեստների զարգացման) հետ զարգացնել հասարակութեանց մէջ և նոցա մտաւոր և բարոյական ոյժերն, որոնք զգայականութեան զսպիչներն են— և այսպէս զարգացած հասարակութիւնը միայն կարող են հասանել բարօրութեան։ Այսօր Հայ հասարակութեանց մէջ տիրապետող շահասիրութիւն արդեօք հեռանա՞նք նոցա համեմատաբար նիւթականապէս (արհեստների և վաճառականութեան զարգացման շնորհիւ համեմատաբար) զարգացման և մտաւորապէս ու բարոյապէս մենք մնալուն միթէ այս երևոյթներն էլ անկարող է եղել Մշակի խմբագիրը նկատելու և գիտնալու։ Այսպէս սխալ է նորա յայտած գաղափարը։ Միր հասարակութեանց ձշմարիտ և մարդավայել զարգացման համար անշուշտ կարևոր են և՛ ուսումն ու գիտութիւնից սկսել։ Գարշ ձշմարտութիւն է, որ ամեն ինչ գիտութիւնը հասարակութեանց կեանքի մէջ պահանջում են գոյ։ Սոյն երևոյթը ներկայումն կրկնվում է և Հայ հասարակութեանց մէջ, որոնք ձգտում են փոխելու իրանց վիճակը դէպի լաւն ուսման և գիտութեանց միջնորդութեամբ, ուսմի հարկաւոր են ոչ միայն ոչ կօշկարները ու դերձակները, այլ և անշուշտ գիտնականը և ուսումնականը։ Միայն սոքա, յանձն առնելով ժողովրդեան կրթչի և պատարագիչի պատուաւոր պաշտօնը, պէտք է պահարիրող լինին։ Սոքա ոչ թէ շահասէր, այլ ընդհակառակն իրանցից շատ ու չը հասկացող հասարակութիւններից շատ քիչ պահանջող լինին։ Ցեղափոխվող Հայ հասարակութեանց հարկաւոր են ոչ թէ պատուաւոր մշակներ, այլ իսկական մշակներ, որոնք պէտք է ժողովրդեան բնոյթը քաշեն—բահանանալով այն վարձով, որ հասարակութեանց հասկացողութիւնն ու կարողութիւնը կարող են տալ։ Նկրկայումն Հայ հասարակութիւններից սոցա կարողութիւնից վեր պահանջներ անելն անբնական է։ Այսպիսի սխալ վարմն է այն գնացքը, որով նորա կարող են զբաղմանալ, կարծելով թէ իրանք նահատակներ են, այն ինչ այդ նահատակութիւնն իսկապէս շատ բնական երևոյթ է։ Աղքատութիւնը Հայ ուսուցչի և ուսումնականի ճակատագիրը պիտի լինի առ այժմ։ Բայց աղքատութիւնը յանցանք չէ. սրան տանելն էլ չնորհք է։ Մենք չունինք իրաւունք ոչխրից կարողութիւնից վեր բան պահանջել. ուսմի և չունինք իրաւունք ամեն ուսումնականից զոհարերութիւն պահանջել. սա մի կամաւոր բան է, ով կարող է և ընդունակ, նա պիտի անէ։ Յարձակիլ Հասարակութեանց անտարբերութեան վերայ դէպի իւրեանց հասարական գործերը, յարձակիլ նոցա մէջ սիրատածող վնասակար ձգտումների և հակամիտութիւնների վերայ և հալածել սխալները, բուժիլը համար, միևնոյն անգամ հարկաւոր է, բայց և նորին չէ ամեն ինքնահաւանի անարդելու և անպատուելու չը զարգացած հասարակութիւնը լոկ այն պատճառով, որ ինքն իրան գիտնական էր համարում և ցանկանում էր յարգ, պատիւ և առատ վարձ ունենալ։ Հասարակութիւնն իրանց հասկացած և զգացած պիտոյքների համեմատ կաշխատանն օգուտ քաղիլ իրանց առաջարկած ոյժերից։ Նորա իրանց չափերն ունին, որոնց որոշելն ու փոխելը իրանց է յատուկ։ Մենք չունինք իրաւունք խանգարելու նոցա հասատատն և կանոնաւոր զարգացումն, այդ բռնութիւն կը լինէր մեր կողմից, այլ մեր՝ աւելի զարգացալ նորից պարտք է միայն զարկ տալ նրանց, որ արագացնեն իրանց ընթացքը։

Այսու հանդ ասենք և այն անտեղի ու անվայել յարձակմանքների մասին, որ տեղում է Մշակը վերոյիշեալ յօդուածում Հայ հասարակութեանց վերայ, որ սոքա իբրև թէ իրանց մէջ երևած թարմ ոյժերին զրկ չեն դնում և չեն վարձատրում։ Որո՞նք են այս զրկիալ և հատուցութիւն չը գտնող ոյժերը։ Մշակը երկու տարի ձգնեց վայր դնելու հասարակութեանց աչքում Ռուսահայոյի ուսումնական երևութապարկների յարգն, կշռելով նրանց ոգիս, անընդունակութեան հերոսներ և այլն և այլն. սոցա համար է այժմ ժողովրդից համակրութիւն պահանջում և նրան հայհոյում ու անարգում։ Հակառակութիւն կը լինէր այս։ Նոյն Մշակը թուեց արտասահմանից, առաւելապես Գերմանիայից, Ամերիկայից և յայտնեց այն միտքը, թէ ժողովրդը ունի ընդունակութիւն ճանաչելու արժանաւորները և ահա վերջինները վարում են պաշտօնները հասարական գործերի մէջ։ Երևում ո՞ք են մնում անվարձ հասարակութեանց կողմից։ Եթէ խօսքը մի քանի անհատների վերայ է, այդ իրաւունք չի տալ Մշակին անպատուելու նրանց հասարակութիւնը, որովհետև այդ անհատները կարող էին իրանց անընդունակութեամբ կորցնել կամ արժանի չը լինել ժողովրդեան համակրութեանը։ Սրանից յետ ի՞նչ մնաճանն Հայ հասարակութիւնը։ Ինչո՞ւ համար են իրանք ներքաշվում Հայհոյանաց և անարգանաց Մշակի կողմից։ Նրանց մնում է միայն կարծել, որ այդ հայհոյանքները ոչ այլ ինչ են, բայց եթէ ծնունդ մի մանուսոր դայրացկալ, վրդովված հանդիսատ սրտի պատճանց. և ոչ սառն մտածութեան, սրբար կշռադատութեան և իրաւացի վճռատութեան հետևանքներ։ Բայց այսպիսի արատերին բաւականութիւն տալ և համակրել ոչ մի հասարակութիւն չէ պարտաւոր և չէ կարող, որովհետև այդ կը նշանակէր մի ինքնահաւանի անատհան և անկանոն ցանկութեանց բռնութիւն ներքարկել։ Եւ այս ամենավնասակարն է ամեն հասարակութեան զարգացման ընթացքին։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԱԴՈՒԼԻՍ
(Թղթակցութիւն «ՄԵՂՈՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ» [բ-գրքի]։

Իմ երեքօրեայ նամակս ես նուիրում եմ Ադուլիսի ուսումնարանին—Ադուլիսի ուսումնարանն Ազգային անունով, ինչպես յայտնի է, հիմնուեցաւ 1867 թ.։ Իւր հօբելեանական դարձութեան ընթացքում, չենք կարող ասելու, թէ նա ծաղկած չը լինի իւր նպատակին, մանաւանդ հասարակութեան հիմնական անհրաժեշտ կրքութեամբ անգամներ։

Ադուլիսի ուսումնարանն, որպէս ամեն նոր ձեռնարկութիւն մեզանում, իւր բացման առաջին տարիներում յափշտակած ունէր ժողովրդի ուշադրութիւնը. ժողովրդը մեծամեծ նուիրաբերութիւններով ցոյց տուեց իւր համակրութիւնը կրքութեան գործին. նա հազարներ ծախսեց շինութեանց համար... նա հազարներ տուեց իւր ուսուցիչներին...թէև նա այդ բաներն արեց փոքր ինչ անհեռատեսութեամբ, անտեսատրաբ, բայց որովհետև գոքա արուեցան ոգևորութեան շրջանում, ուսմի մենք միայն յարգանքով կարող ենք մերձենալ նորանց։

Ընդհան առաջին երկու տարիները։ Յաղթողը կարծես հասկացաւ, որ իւր ուսումնարանը չի կարող բարձրագոյն դպրոց լինել, որ նա պիտի լինի շատ շատ՝ միջնակարգ ուսումնարան (եթէ կարելի է միջնակարգ անուանել մի ուսումնարան երկու դասարանով) մատակարարելով աշակերտներին ամենահարկաւորն և անհրաժեշտը կեանքի համար։ Այնուհետև նա վարձից միջնակարգ ուսուցիչներ, կամ աւելի ձիշտ, առաց իւր ուսուցիչներին չափաւոր ռոճիկ։ Ուսումնարանի նպատակն ևս այդ ժամանակ աւելի որոշելով, նա կանոնաւոր նախապէս ևս ունեցաւ։ (Թէև չենք ուրանում, որ ոմանց անտեղի պահանջմամբ, նորա մէջ մտան քանի մի հակամանկավարժական ուղղութիւններ)։ Այդ ժամանակ սկսուեցաւ թէև համեստ, բայց որոշ և դրական գործունէութեան ժամանակաշրջանը։ Օրագրիները լսելին Ադուլիսի վերայ խօսելուց, նորա բուսական ոլորանոց կարպտային նորան սկզբում։ Յետոյ դարձրդն էլ կարծես իւր կողմից սկսեց թողնել ուսումնարանով յարկաւակութիւնը սովորութիւնը։ Եւ այդ բոլորը սկզբում-ներին չը վնասելին նորա յառաջադիմութեան։

Տարաբախտաբար այդ ժամանակամիջոցն էլ երկար չը տևեց։ Հասարակութիւնն որոշ ցոյց տուեց իւր անպատրաստ լինելն ուսումնարան կառավարելու գործում. նա յաճախ գժտարերից իւր անանձի ու անպատասխ միջամտութեամբ ուսուցչին իւր գործում։ Հոգաբարձութիւնն ևս, ի հարկէ ոչ միտումն, սխալուեցաւ ուսուցիչներից ոմանց ընտրութեան մէջ, այնպէս որ, նոցանից ոմանց կողմից երևեցան քանի մի անձնչութիւններ, տառապութիւն և գանգատկոտութիւն իրանց պրոգրամի պաշտօնին մէջ։ Այս չէ բոլորն. ապարդիւն ուսուցիչը միանգամ ընտրուած լինելով այլ և այլ միջոցներով, աշխատաց իւր դիրքն ամուր պահպանել և սոցանից յառաջացան ոչ սակաւ վնասներ։ Ի հարկէ՝ սոքա այնպիսի պահպանութիւններ են, որից հազիւ թէ ազատ լինի մեզանում որևիցէ ուսումնարան, բայց սոցանց ձայն անելն դժուար չէր. բաւական էր. եթէ հասարակութիւնը կարողանար հասկանալ, թէ ինքը չը պիտի իւր միջամտութեամբ խանգարէ ուսումնական մասի ուղղութիւնը, և միևնոյն ժամանակ պիտի ունենայ այնքան հետաքրքրութիւն, որ կարողանայ լուր վաղից զանազանել, և որ պլուսարն է, ընդհանուրի օգուտը, ուսումնարանի օգուտը չը գոհել մանաւորի օգտին, ցաւակցաբար ասելով. «Ես, ինչ անենք, թէև այս ինչպարոնն ոչինչ օգուտ չի բերել մեզ (լաւ էր, եթէ վնաս չըբերէր), բայց որովհետև խոչ է, միջոց չունի ապրելու, թող մի տարի էլ պահենք։ Բայց մի տարիները վերջ չունեն... և այդ մի տարիները շատ վնասներ են բերում ուսումնարանի բարոյական յառաջադիմութեան։

Դառնանք այժմ միւս պատճառներին՝ ժողովրդեան սառնութեան դէպի ուսումնարանները։ Ադուլիցիք վաճառականական ժողովրդ են. իսկ վաճառականութիւնը վերջին տարիներում անյաջող ընթացք ունենալով, մանաւանդ բամբակի և մետաքսի առուտուրն, որով գլխաւորապէս պարապում են Ադուլիցիք, նոցանից ոմանք անանկացան վրատպէս, ոմանք ևս եթէ ոչ բոլորովին, գէթ անակ ձեռացրին իրանց։ Ի հարկէ եթէ անանկացողը, կամ անակ ձեռացողն ուսումնարանի նուիրատու էր, անդարձ կորչում էր և նուէրքը։ Հասարակութեան միւս մասը՝ վաճառականութեան անյաջողութիւնից նիհարանալով, սկսաց անհանգստութեամբ նայել դէպի այն հիմնարկութիւնն, որին՝ բարերար գրուած լինելով, ազգունական հարկի նը-

(*) Յունվ. 1, որ 1867 թուականին Վ. Աղա-
լեան ուղևորուեցաւ Ամերիկա, նպատակ ունենալով
ուսանիլ այնտեղ ժամանակակից գիտութիւնները եւ
գործնական վարդապետութեան ուսումնարանի մէջ
յետոյ վերադառնալ հայրենիք եւ հոն ծառայել
ազգին։ Ուսման համար նշանակուած տարին
չբաւեց նրան, որպէսզի ամբողջացնէ իր ծրագիրը,
եւ նա ստիպուեցաւ մնալ Ամերիկայում ևս մի
քանի տարի։ Ուսման համար անհրաժեշտ գու-
մարը նա ձեռք էր բերում ուսանելու զուգահեռ
աշխատելով տարբեր գործարանների մէջ։ Ուսում-
նառութիւնն աւարտելուց յետոյ Աղալեանը
վերադարձաւ հայրենիք եւ մինչեւ իր մահը
(1915 թ.) ծառայեց հայ ժողովրդին իբրեւ
ուսուցիչ, գրող, հրապարակագիր, հասարակական
գործիչ։ Նրա գրական ժառանգութիւնը հարուստ
է եւ բազմազան։ Նա գրել է վիպակներ, պատ-
մուածքներ, ուսումնական ձեռնարկներ, թարգ-
մանել է օտար լեզուներից։ Աղալեանի գրական
ամենանշանաւոր գործերից է «Ամերիկեան
նամակներ» վիպակը, որ տպագրուել է «Մուրճ»
հանդէսում 1871 թ. (Ս. Ս.)

— Ծանօթ «Ցեղ եւ Հայրենիք» հանդէսի
խմբագիր Ս. Ս. Աղալեանը, որ ապրում է Ամե-
րիկայում, ուղարկել է մեզ իր նոր գրքոյկը՝
«Ցեղ եւ Հայրենիք»։ Գրքոյկը նուիրուած է
Ամերիկայում հաստատուած հայ գաղթականու-
թեան կեանքին։ Հեղինակը ցոյց է տալիս, թէ
ինչպէս հայ գաղթականները, ամերիկեան կեան-
քի մէջ ներթափանցելով, կորցնում են իրենց
ազգային դէմքը, մոռանում են իրենց լեզուն,
սովորութիւնները, ծէսերը։ Հեղինակը կոչ է
անում հայերին պահպանել իրենց ազգային
յատկանիշները, ամուր կապուած մնալ հայրե-
նիքին։ Գրքոյկը կը տպագրուի առանձին հա-
տորով։

— Ամերիկահայ «Ցեղ եւ Հայրենիք» հան-
դէսի խմբագիր Ս. Ս. Աղալեանը ուղարկել է
մեզ իր նոր գրքոյկը՝ «Ցեղ եւ Հայրենիք»։
Գրքոյկը նուիրուած է Ամերիկայում հաստատ-
ուած հայ գաղթականութեան կեանքին։ Հեղի-
նակը ցոյց է տալիս, թէ ինչպէս հայ գաղթա-
կանները, ամերիկեան կեանքի մէջ ներթափան-
ցելով, կորցնում են իրենց ազգային դէմքը,
մոռանում են իրենց լեզուն, սովորութիւնները,
ծէսերը։ Հեղինակը կոչ է անում հայերին պա-
հպանել իրենց ազգային յատկանիշները, ամուր
կապուած մնալ հայրենիքին։ Գրքոյկը կը տպա-
գրուի առանձին հատորով։

— Ծանօթ հասարակական գործիչ Ս. Ս.
Աղալեանը, որ ապրում է Ամերիկայում, ուղար-
կել է մեզ իր նոր գրքոյկը՝ «Ցեղ եւ Հայրե-
նիք»։ Գրքոյկը նուիրուած է Ամերիկայում հաս-
տատուած հայ գաղթականութեան կեանքին։ Հե-
ղինակը ցոյց է տալիս, թէ ինչպէս հայ գաղ-
թականները, ամերիկեան կեանքի մէջ ներթա-
փանցելով, կորցնում են իրենց ազգային դէմ-
քը, մոռանում են իրենց լեզուն, սովորութիւն-
ները, ծէսերը։ Հեղինակը կոչ է անում հայե-
րին պահպանել իրենց ազգային յատկանիշները,
ամուր կապուած մնալ հայրենիքին։ Գրքոյկը կը
տպագրուի առանձին հատորով։

— Ծանօթ հասարակական գործիչ Ս. Ս.
Աղալեանը, որ ապրում է Ամերիկայում, ուղար-
կել է մեզ իր նոր գրքոյկը՝ «Ցեղ եւ Հայրե-
նիք»։ Գրքոյկը նուիրուած է Ամերիկայում հաս-
տատուած հայ գաղթականութեան կեանքին։ Հե-
ղինակը ցոյց է տալիս, թէ ինչպէս հայ գաղ-
թականները, ամերիկեան կեանքի մէջ ներթա-
փանցելով, կորցնում են իրենց ազգային դէմ-
քը, մոռանում են իրենց լեզուն, սովորութիւն-
ները, ծէսերը։ Հեղինակը կոչ է անում հայե-
րին պահպանել իրենց ազգային յատկանիշները,
ամուր կապուած մնալ հայրենիքին։ Գրքոյկը կը
տպագրուի առանձին հատորով։

— Ծանօթ հասարակական գործիչ Ս. Ս.
Աղալեանը, որ ապրում է Ամերիկայում, ուղար-
կել է մեզ իր նոր գրքոյկը՝ «Ցեղ եւ Հայրե-
նիք»։ Գրքոյկը նուիրուած է Ամերիկայում հաս-
տատուած հայ գաղթականութեան կեանքին։ Հե-
ղինակը ցոյց է տալիս, թէ ինչպէս հայ գաղ-
թականները, ամերիկեան կեանքի մէջ ներթա-
փանցելով, կորցնում են իրենց ազգային դէմ-
քը, մոռանում են իրենց լեզուն, սովորութիւն-
ները, ծէսերը։ Հեղինակը կոչ է անում հայե-
րին պահպանել իրենց ազգային յատկանիշները,
ամուր կապուած մնալ հայրենիքին։ Գրքոյկը կը
տպագրուի առանձին հատորով։

— Ծանօթ հասարակական գործիչ Ս. Ս.
Աղալեանը, որ ապրում է Ամերիկայում, ուղար-
կել է մեզ իր նոր գրքոյկը՝ «Ցեղ եւ Հայրե-
նիք»։ Գրքոյկը նուիրուած է Ամերիկայում հաս-
տատուած հայ գաղթականութեան կեանքին։ Հե-
ղինակը ցոյց է տալիս, թէ ինչպէս հայ գաղ-
թականները, ամերիկեան կեանքի մէջ ներթա-
փանցելով, կորցնում են իրենց ազգային դէմ-
քը, մոռանում են իրենց լեզուն, սովորութիւն-
ները, ծէսերը։ Հեղինակը կոչ է անում հայե-
րին պահպանել իրենց ազգային յատկանիշները,
ամուր կապուած մնալ հայրենիքին։ Գրքոյկը կը
տպագրուի առանձին հատորով։

— Ծանօթ հասարակական գործիչ Ս. Ս.
Աղալեանը, որ ապրում է Ամերիկայում, ուղար-
կել է մեզ իր նոր գրքոյկը՝ «Ցեղ եւ Հայրե-
նիք»։ Գրքոյկը նուիրուած է Ամերիկայում հաս-
տատուած հայ գաղթականութեան կեանքին։ Հե-
ղինակը ցոյց է տալիս, թէ ինչպէս հայ գաղ-
թականները, ամերիկեան կեանքի մէջ ներթա-
փանցելով, կորցնում են իրենց ազգային դէմ-
քը, մոռանում են իրենց լեզուն, սովորութիւն-
ները, ծէսերը։ Հեղինակը կոչ է անում հայե-
րին պահպանել իրենց ազգային յատկանիշները,
ամուր կապուած մնալ հայրենիքին։ Գրքոյկը կը
տպագրուի առանձին հատորով։

ԴՈՒԿԱԺՈՂՈՎ

Ա. Ա. ՄՈՒՐԱԴՅԱՆ

Ծանր հիվանդությունից հետո մահացավ Ա. Ա. Մուրադյանը, որ ավելի քան 30 տարի ղեկավարել է Ալեքսանդրապոլի ֆիզիկական դպրոցը։ Նա ծնվել է 1870 թվականին։ Ուսումը ստացել է Ալեքսանդրապոլի ռեալական դպրոցում։ Ավարտելուց հետո մի քանի տարի աշխատել է որպես ուսուցիչ։ Ապա ընդունվել է Պետերբուրգի համալսարանի բնագիտական ֆակուլտետը։ Ավարտելուց հետո վերադարձել է Ալեքսանդրապոլ և սկսել աշխատել ռեալական դպրոցում։ Մահվան ժամանակ նա եղել է դպրոցի տնօրենը։

Ա. Ա. Մուրադյանը մեծ ներդրում է ունեցել հայրենի քաղաքի մարզական կյանքի զարգացման գործում։ Նա եղել է Ալեքսանդրապոլի առաջին ֆուտբոլային թիմի հիմնադիրներից մեկը։ Ղեկավարել է քաղաքի առաջին մարզական ընկերությունը։ Կազմակերպել է բազմաթիվ մրցումներ, որոնք դարձել են ավանդական։

Ա. Ա. Մուրադյանը եղել է նաև գրող։ Նրա գրչին են պատկանում մի շարք հոդվածներ մարզական դաստիարակության հարցերի մասին։ Նրա հոդվածները տպագրվել են «Ալեքսանդրապոլի ռեալական դպրոցի տարեգրքում»։

Ա. Ա. Մուրադյանի մահը մեծ կորուստ է հայրենի քաղաքի մարզական կյանքի համար։ Նրա անունը միշտ կմնա մեր հիշողության մեջ։

ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ

Ա. Ա. Մուրադյանի մահվան առթիվ ուղարկել են հետևյալ հեռագրերը։

Ալեքսանդրապոլի ռեալական դպրոցի տնօրեն Ա. Ա. Մուրադյանի մահվան առթիվ խորին ցավակցություն ենք հայտնում նրա ընտանիքին և մտերիմներին։

Ալեքսանդրապոլի ֆուտբոլային թիմ

Ալեքսանդրապոլի մարզական ընկերություն

Ալեքսանդրապոլի ռեալական դպրոցի շրջանավարտների անունից

Ալեքսանդրապոլի ռեալական դպրոցի ուսուցչական կոլեկտիվ

Ալեքսանդրապոլի ռեալական դպրոցի աշակերտական կոմիտե

Ալեքսանդրապոլի ռեալական դպրոցի ծնողական կոմիտե

Ալեքսանդրապոլի ռեալական դպրոցի նախկին աշակերտների անունից

Ալեքսանդրապոլի ռեալական դպրոցի նախկին ուսուցիչների անունից

Ալեքսանդրապոլի ռեալական դպրոցի նախկին տնօրենների անունից

Ալեքսանդրապոլի ռեալական դպրոցի նախկին ուսուցչական կոլեկտիվների անունից

Ալեքսանդրապոլի ռեալական դպրոցի նախկին աշակերտական կոմիտեների անունից

Ալեքսանդրապոլի ռեալական դպրոցի նախկին ծնողական կոմիտեների անունից

Ալեքսանդրապոլի ռեալական դպրոցի նախկին շրջանավարտ

— ...

...

— ...

...

— ...

...